

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

25 februari 2010 / rapportnummer 2359-45

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat stelt een structuurvisie op voor de toekomstige ontwikkeling van de Afsluitdijk en omgeving. De aanleiding hiervoor is dat de dijk niet meer voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen. Daarnaast zal de structuurvisie invulling geven aan ambities op het gebied van natuur, recreatie, duurzame energie, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit. Voor de besluitvorming over de structuurvisie wordt de procedure voor planmilieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. De Ministers van Verkeer en Waterstaat en VROM zijn het bevoegd gezag in deze procedure.¹

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Inzicht in de plaats van het MER binnen het integrale afwegingskader.
- Een heldere beschrijving van de referentiesituatie en alternatieven, met een duidelijke afbakening van 'kern' en 'componenten'. Om de consequenties van de keuze voor een alternatief te kunnen overzien moet de mate van samenhang tussen de verschillende onderdelen (kern en componenten) beargumenteerd zijn.
- Een beschrijving en aparte effectbeoordeling van het voorkeursalternatief, als dit wordt samengesteld uit onderdelen van de andere alternatieven.
- Een passende beoordeling met daarin een beschrijving van de directe en indirecte gevolgen voor habitats en soorten van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld.
- Een publieksvriendelijke samenvatting van het MER, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (notitie R&D) en het 'afweegkader'². Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de notitie R&D en het afweegkader voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND, DOELSTELLINGEN EN BESLUITVORMING

2.1 Doelstellingen en ambities

In de notitie R&D wordt onderscheid gemaakt in een harde doelstelling (waterveiligheid) en verschillende mogelijk mee te koppelen ambities voor onder andere natuur, recreatie, duurzame energie, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit. Het afweegkader geeft hieraan nadere invulling. In het afweegkader zijn randvoorwaarden, doelen en ambities nader uitgewerkt en ingedeeld in de categorieën 'moeten, willen en kunnen'.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

² Afweegkader Toekomst Afsluitdijk, versie 18 november 2009

Het is van belang dat in het MER, net als in het afweegkader, duidelijk onderscheid gemaakt wordt in kerndoelen (met randvoorwaarden) en afgeleide doelen of neven-doelen op basis van ambities. Ook van de afgeleide doelen of neven-doelen dient de 'hardheid' te worden aangegeven. Dit is onder andere nodig omdat de alternatieven onderling verschillen in soorten ambities en ambitieniveau en omdat sprake kan zijn van tegenstrijdige ambities, bijvoorbeeld tussen recreatie- en natuurdoelen.³ Maak doelstellingen en ambities zodanig concreet dat de alternatieven objectief kunnen worden getoetst aan het doelbereik.

De harde doelstelling van het project is dat de Afsluitdijk, inclusief sluiscomplexen, tot 2100 voldoen aan de wettelijke eisen voor waterveiligheid. Werk deze doelstelling in het MER concreet uit naar toetsbare criteria. In de aanbevelingen van de Deltacommissie 2008 en de Beleidsnota waterveiligheid⁴ wordt ten aanzien van het duurzaam beheersen van overstromingsrisico's op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau een nieuw normenkader voorgesteld. Dit houdt in dat in de nabije toekomst onder meer de overstap wordt gemaakt naar een 'overstromingskans op dijkkringniveau' als norm in plaats van de gangbare 'overschrijdingskans' (de kans dat bepaalde waterstanden en golfhoogten, die maatgevend zijn voor de belasting van de waterkering, overschreden worden). Geef in het MER aan hoe met de ontwikkelingen rond het nieuwe normenkader wordt omgegaan en welke betekenis dit heeft voor het voornemen.

2.2 Beleidskader

De doelstellingen en toetsingscriteria voor de beoordeling van alternatieven komen onder andere voort uit wet- en regelgeving en diverse beleidskaders. Geef in het MER een overzicht van de relevante kaders en geef aan welke consequenties deze hebben voor de verschillende onderdelen van het voornemen. Ga daarbij naast reeds genoemde kaders in de notitie R&D in ieder geval in op de volgende beleidskaders:

- Nationaal Waterplan en de beleidsnota's waterveiligheid en IJsselmeergebied
- PKB Waddenzee
- Ontwerp-beheerplannen Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer
- Plan 'Naar een rijke Waddenzee' (NRW)
- Convenant Vaarrecreatie Waddenzee (2007) en de (concept) Havenvisie Wadden 'Verantwoord varen op het wad'
- Integrale Visie IJsselmeergebied (2003)
- Beleid ten aanzien van klimaatmitigatie en -adaptie en duurzame energie

2.3 Besluitvorming

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de vaststelling van een ruimtelijke structuurvisie. Op voorhand is nog niet duidelijk welke activiteiten en ontwikkelingen in de structuurvisie vastgelegd worden, onder andere omdat dit afhangt van de keuze voor het voorkeursalternatief (zie § 4.3).

³ Toename van recreatievaart kan strijdig zijn met de PKB Waddenzee en afspraken die gemaakt zijn in het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee ter bescherming van de natuurwaarden van de Waddenzee.

⁴ Vastgesteld op 22 december 2009 als onderdeel van het Nationaal Waterplan.

Geef in het MER aan over welke planonderdelen op basis van het MER wordt besloten en welke vervolgbesluiten nodig zijn voor de realisatie daarvan. Geef aan welke instanties voor deze besluiten verantwoordelijk zijn.

3. INTEGRAAL AFWEEGKADER

Voor de ontwikkeling en de keuze van het 'voorkeursalternatief' dat in de structuurvisie zal worden vastgelegd wordt gebruik gemaakt van een integraal afweegkader op basis van 'moeten, willen en kunnen'. Voor de invulling van het afweegkader wordt onder andere gebruik gemaakt van informatie uit het MER en de parallel op te stellen maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA). Doordat de integrale afweging plaats vindt aan de hand van verschillende deelonderzoeken is afstemming over uitgangspunten, reikwijdte en uitwerkingsniveau essentieel.

Daarbij heeft de Commissie de volgende aandachtspunten:

- Maak gebruik van de dezelfde referentiesituatie en dezelfde alternatieven.
- Bij de alternatieven is een oordeel wenselijk op het niveau van zowel de integrale alternatieven als de verschillende onderdelen (kern en componenten). Daarbij adviseert de Commissie om de mate van samenhang van onderdelen binnen de alternatieven expliciet te beschrijven.
- Hanteer dezelfde tijdshorizon. Onderken daarbij dat als gevolg van disconteren economische effecten na 50 jaar nauwelijks zichtbaar zullen zijn in de MKBA.
- Maak inzichtelijk welke types natuur- en milieueffecten⁵ uit het MER beoordelingskader (§ 4.2. van de notitie R&D) gemonetariseerd kunnen worden, en waar dat niet mogelijk is.
- Geef aan hoe de verhouding tussen de uitkomsten van MER en MKBA en het afweegkader (moeten-willen-kunnen) is en maak eventuele afwegingen transparant.
- Overweeg de mogelijkheid van een gezamenlijke begeleidingsgroep om te zorgen voor optimale afstemming.

4. TE ONDERZOEKEN ALTERNATIEVEN

4.1 Uitgangspunten

Het *studiegebied* is in de notitie R&D nog niet afgebakend en kan per aspect verschillen. Het studiegebied zou ook per alternatief kunnen verschillen, omdat de alternatieven een grote bandbreedte kennen in planonderdelen en het gebied waar deze van toepassing zijn. Het studiegebied moet zodanig gekozen worden dat alle onderscheidende effecten voldoende beschreven kunnen worden. Houd, waar nodig en zinvol, bij het bepalen van het studiegebied rekening met het bestaan van functionele morfologische eenheden in de Waddenzee, zoals de kombergingsgebieden.⁶ Vanuit het principe van duurzame ont-

⁵ Zie voor natuureffecten in MKBA bijvoorbeeld de beleidsstudie "Natuureffecten in de MKBA's van projecten voor integrale gebiedsontwikkeling" van het Planbureau voor de Leefomgeving (Sijtsma *et al.*, 2009).

⁶ Houd bij de afbakening van het studiegebied rekening met de grote dynamiek in het Waddensysteem, de mate van interactie tussen morfologische subsystemen en de tijdhorizont die wordt gehanteerd.

wikkeling kan het ook relevant zijn om de (indirecte) effecten op grotere afstand te beoordelen.

In de notitie R&D worden 3 verschillende *planhorizonten* onderscheiden. De lange termijn horizon (2100) wordt in verband gebracht met onderzoek naar de gevoeligheid voor verschillende klimaatscenario's. Deze termijn is echter ook van belang voor de toetsing aan de doelstelling waterveiligheid. Ook voor de beoordeling van de alternatieven vanuit duurzame ontwikkeling is de lange termijn relevant.

4.2 Referentie

Met de referentiesituatie wordt bedoeld de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen⁷ in het studiegebied, waarmee andere alternatieven worden vergeleken. Uit de notitie R&D volgt dat het zogenaamde basisalternatief zal dienen als referentiesituatie. Het basisalternatief (zie § 4.3) gaat uit van het principe dat 'niets doen' geen optie is, omdat daarmee niet wordt voldaan aan de veiligheidsdoelstelling. De Commissie onderkent het nut van vergelijking van dit alternatief, maar voor de beoordeling en toetsing van effecten van de alternatieven (bijvoorbeeld aan de Natuurbeschermingswet 1998) is ook van belang dat de vergelijking wordt gemaakt met de situatie waarbij alleen wordt uitgegaan van autonome ontwikkelingen, en dus niet van veronderstelde extra investeringen om te voldoen aan veiligheidseisen.

Werk met scenario's of een gevoeligheidsanalyse voor die activiteiten waarvan het doorgaan nu onzeker is, maar die naar verwachting mede bepalend zullen zijn voor de milieueffecten van de voorgenomen activiteit. In de notitie R&D is bijvoorbeeld aangegeven dat voor wat betreft het IJsselmeerpeil wordt uitgegaan van het huidige peilbesluit. Het Nationaal Waterplan gaat echter uit van een meer flexibel peilbeheer.

4.3 Alternatieven

Overheidsreferenties

In de notitie R&D zijn twee zogenaamde overheidsreferenties benoemd: het eerder genoemde 'basisalternatief' en het 'alternatief 2100-robust'. Het basisalternatief voldoet op zichzelf niet aan de harde doelstelling voor waterveiligheid en zal derhalve voorzien moeten worden van extra maatregelen. Alle alternatieven moeten immers aan dezelfde doelstelling voor waterveiligheid getoetst worden.

Kern en componenten

De integrale visies waarop de te onderzoeken alternatieven worden gebaseerd zijn samenvattend omschreven in de notitie R&D. De nota 'Dijk en Meer'⁸ geeft een nadere omschrijving van de onderdelen waaruit de visies bestaan, inclusief visualisaties.

⁷ Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet worden uitgegaan van huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

⁸ Dijk en Meer, eindrapportage verkenning Toekomst Afsluitdijk; Rijkswaterstaat, provincie Fryslân, provincie Noord-Holland, maart 2009.

In het afweegkader is schematisch uiteengezet op welke wijze de alternatievenontwikkeling plaatsvindt. De alternatieven bestaan uit een 'kernvisie' en 'componenten'. Onderdelen van de kern zijn onlosmakelijk aan een alternatief verbonden. De componenten kunnen in meer of mindere mate los van de alternatieven worden beoordeeld en zijn deels uitwisselbaar (bv. verschillende vormen van duurzame energie). Uit de notitie R&D is nog niet duidelijk welke onderdelen de kern en welke de componenten zullen vormen. Geef in het MER een duidelijke afbakening van de alternatieven. Maak daarbij vooral de samenhang tussen de verschillende onderdelen duidelijk, ofwel geef aan in hoeverre componenten, onder andere met het oog op de beoogde ambities, onlosmakelijk onderdeel uitmaken van een alternatief.

Voorkeursalternatief

Uiteindelijk zal in de structuurvisie een 'voorkeursalternatief' worden opgenomen. Dit kan een van de onderscheiden integrale alternatieven zijn, maar ook een combinatie van de kern van een van de alternatieven aangevuld met een of meerdere componenten van dit alternatief en/of andere alternatieven. Bepalend voor de keuze van het voorkeursalternatief is het belang dat wordt gehecht aan de mate waarin doelen en ambities gerealiseerd worden en de effecten ervan. Voor de onderbouwing van de keuzes is het van belang dat de effecten en het doelbereik van het voorkeursalternatief inzichtelijk zijn. De Commissie adviseert derhalve om het voorkeursalternatief in het MER (en de MKBA) integraal en samenhangend te beschrijven en apart te beoordelen op basis van het integrale afwegingskader.

5. MILIEUASPECTEN

5.1 Algemeen

In het MER moeten de milieugevolgen van de alternatieven (kern en componenten) in beeld worden gebracht. In de tabel in § 4.2. van de notitie R&D is een overzicht opgenomen van milieuaspecten en toetsingscriteria die bepalend zijn voor de beoordeling van de alternatieven. In dit hoofdstuk geeft de Commissie enkele aanvullende aandachtspunten voor de effectbeoordeling.

- Omdat het een lange-termijnverkenning betreft met grote onzekerheden over toekomstige ontwikkelingen, adviseert de Commissie zoveel mogelijk te werken met beschikbare kennis, expert judgement en globale berekeningen. Van belang is wel de consistentie tussen informatie uit verschillende bronnen te borgen. Het detailniveau van de effectschattingen dient zodanig te zijn dat keuzes tussen alternatieven en conclusies (bijvoorbeeld ten aanzien van het kunnen voldoen aan wettelijke eisen) afdoende kunnen worden onderbouwd.
- Maak de beoordelingsaspecten en -criteria hanteerbaar door ze zo volledig en concreet mogelijk in te kaderen.
- Geef aan tot welke (indirecte) activiteiten de alternatieven zullen leiden, voorzover deze relevant zijn voor de milieueffecten, bijvoorbeeld toename van recreatie of verandering van vaarroutes.
- Geef bij de beschrijving van de milieugevolgen de gevoeligheid aan voor verschillende klimaatscenario's.
- Geef een beschouwing van onzekerheden, onder meer ten aanzien van de bandbreedte van de modelparameters.
- Maak onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef aan over welke periode tijdelijke effecten zich voordoen.

5.2 Water en morfologie

De Commissie adviseert om de beïnvloeding van de morfologie van de Waddenzee als apart criterium op te nemen. Het onttrekken van areaal intergetijdegebied aan het getijdebekken – bijvoorbeeld in het kader van aanleg van kwelders aan de noordzijde van de dijk - zal leiden tot een reductie van het getijprisma. De Commissie adviseert deze effecten op basis van globale berekeningen in beeld te brengen. Een verkleining van getijprisma geeft op termijn aanleiding tot afname van stroomsnelheden in het bekken en daarmee het vermogen van het bekken om zich aan te passen aan veranderende, externe klimatologische en hydrodynamische randvoorwaarden. In concreto: het vermogen van het natte Waddensysteem om een (versterkte) zeespiegelrijzing op te kunnen vangen kan door verkleining van de transportcapaciteit van het systeem worden gereduceerd.

5.3 Natuur

Beoordelingscriteria

In de notitie R&D is aangegeven dat de gevolgen voor natuur worden beoordeeld op basis van de criteria gebieden, biodiversiteit/soorten en verbindingen. De Commissie geeft in overweging om de volgende, meer functionele, criteria als uitgangspunt te nemen:

- *Offensieve (positieve) bijdrage aan Natura 2000*: bijdrage aan kernopgaven en het behalen van instandhoudingsdoelstellingen, met accent op verbeteropgaven, van de Natura 2000-gebieden (Waddenzee en IJsselmeer);
- *Defensieve bijdrage aan Natura 2000*: gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden op basis van de uitkomsten van de passende beoordeling;
- Gevolgen voor soorten, met accent op onderwaterleven⁹ (visfauna waaronder spiering/zoet-zout-overgangen, schelpdieren) en eventuele effecten op de verdere voedselketen.

Effecten

Schets in het MER een algemeen beeld van de huidige situatie inclusief knelpunten. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling is. Ga in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke habitats en soorten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen¹⁰ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen. Besteed daarbij in ieder geval aandacht aan de volgende aspecten en geef aan in hoeverre alternatieven onderscheidend zijn.

Aanlegfase

- Gevolgen van eventuele vertroebeling op het onderwaterleven en de verdere voedselketen

⁹ De Commissie verwacht dat vooral dit onderdeel van de biodiversiteit vanwege de zoet-zout-overgang onderscheidend zal zijn.

¹⁰ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking en vermesting en verzuring door bijvoorbeeld deposities van stikstof.

- Gevolgen van onderwatergeluid voor zeezoogdieren en vis(larven), inclusief de verdere voedselketen
- Verstoring door geluid, licht, vaarbewegingen
- Emissies door aan- en afvoer van grondstoffen en materialen; houd daarbij ook rekening met voor depositie gevoelige habitats op de Waddeneilanden.¹¹

Eindfase

- Aantasting van leefgebied, direct of via voedselrelaties (bv. afname van leefgebied voor schelpdieren en vissen en de gevolgen voor de verdere voedselketen)
- Effecten op habitattypen en soorten als gevolg van verandering in de dynamiek en morfologie van het Waddengebied¹²
- Verstoring door geluid, licht en beweging (bv. door recreatie en watersport)
- Positieve gevolgen voor kernopgaven en verbeteropgaven voor de Natura 2000-gebieden.

Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van de alternatieven op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS). Beschrijf de status en geef de begrenzing aan op kaart. Bepaal ook voor activiteiten die niet in of direct naast een beschermd gebied liggen, in hoeverre het voornemen invloed kan hebben – al dan niet in cumulatie met andere activiteiten of handelingen – op een beschermd gebied (externe werking). Ga daarbij afzonderlijk in op aanlegfase (tijdelijke effecten) en de eindfase (permanente effecten).

Natura 2000 (passende beoordeling)

In de notitie R&D is aangegeven dat een passende beoordeling deel zal uitmaken van het MER omdat significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet op voorhand worden uitgesloten. De passende beoordeling kan in dit stadium plaatsvinden op een detailniveau dat aansluit bij het detailniveau van de structuurvisie. Hierbij is van belang dat aannemelijk wordt gemaakt dat het voorkeursalternatief op grond van de Natuurbeschermingswet realistisch is. Een project kan alleen doorgang vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de ADC-toets¹³ met succes wordt doorlopen.

Positieve effecten mogen bij de beoordeling worden betrokken. In de notitie R&D is aangegeven dat de passende beoordeling kwalitatief zal zijn. Voor de toetsing aan instandhoudingsdoelstellingen is in het geval van vogels en zeehonden een kwantitatieve benadering echter noodzakelijk. Deze exercitie kan

¹¹ Indicatief door toetsing aan meest gevoelige habitattypen. Raadpleeg ook de ontwerp-beheerplannen i.v.m. voorgenomen verbetermaatregelen.

¹² In het geval van de aanleg van kwelders aan de noordkant van de Afsluitdijk zal mogelijk aan de zeewaartse zijde van deze kwelders na aanleg sprake zijn van een versterkte mate van erosie van fijn, cohesief sediment. Dit sediment kan mogelijk deels in de brakwaterzone blijven “hangen” en daardoor van invloed zijn op de mate van vertroebeling van de waterkolom.

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

wel op een globaal detailniveau en op basis van beschikbare gegevens gebeuren, met nadruk op de potentiële risicosoorten¹⁴.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Beschrijf de wezenlijke kenmerken en waarden van EHS-gebieden voor zover bekend en de gevolgen van de alternatieven daarop.

5.4 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf in het MER de veranderingen in de samenhang en visuele kenmerken van het landschap van de dijk en omgeving. Maak daarbij onderscheid in¹⁵:

- de landschappelijke context: rust, weidsheid, open horizon en duisternis;
- de Afsluitdijk als lineair element: ruimtelijke en architectonische samenhang;
- monumentale objecten en deelgebieden: spuisluizen, sluizen, verdedigingswerken en het beschermd dorpsgezicht Kornwerderzand;
- maritieme archeologie: scheepswrakken.

Maak bij de beschrijving van de veranderingen in de specifieke kenmerken en waarden ook gebruik van het fotomateriaal, tekeningen en artist impressions. Geef aan welke maatregelen worden voorzien om landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische kenmerken en waarden te behouden of te versterken.

5.5 Overige milieuaspecten

Recreatie

Geef in het MER aan welke kansen en belemmeringen de alternatieven met zich meebrengen voor verschillende vormen van recreatie. Houd daarbij rekening met de eerder genoemde spanning met de instandhoudingsdoelstellingen voor Waddenzee en IJsselmeer en afspraken in het kader van de PKB Waddenzee en het Convenant Vaarrecreatie.

Besteed ook aandacht aan de gevolgen van de alternatieven voor de belangrijke (inter)nationale fietsroute over de Afsluitdijk (bv. door barrièrewerking, hellingpercentage, windhinder).

Nautische veiligheid

De Commissie adviseert de alternatieven c.q. componenten te beoordelen op het criterium scheepvaartveiligheid in de zin van kansen en bedreigingen. Dit is vooral van belang in de omgeving van de sluizen. De combinatie van beroepsvaart (zeevaart, binnenvaart, visserij, bruine vloot) en recreatievaart kan bijvoorbeeld leiden tot onveilige situaties.

¹⁴ Bijvoorbeeld de Toppereend die in open water nabij de Afsluitdijk overwintert. Beschrijf het gemiddeld aantal aanwezige individuen in het tijdelijk en permanent beïnvloede gebied (eventueel orde-grootte) en toets dit aan het kwantitatieve doel. Houd daarbij rekening dat de doelaantallen voor foerageergebieden en slaapplekken verschillend kunnen zijn.

¹⁵ Zie ook de brochure 'de Afsluitdijk' van de Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten (inmiddels Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), brochure cultuurhistorie 9, 2007.

6. OVERIGE ADVIEZEN VOOR HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Gebruik in het plan-MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Neem tenminste één kaart op met daarop alle gebruikte topografische aanduidingen.

Het MER moet duidelijk maken welke leemten in milieuinformatie er zijn en welke consequenties deze hebben voor de besluitvorming.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau plan-MER

Initiatiefnemer: het projectteam Toekomst Afsluitdijk, bestaande uit Rijks-waterstaat, provincie Noord-Holland, provincie Fryslân, gemeente Wieringen en gemeente Wunseradiel

Bevoegd gezag: de minister van Verkeer en Waterstaat (coördinerend), minister van VROM

Besluit: vaststellen van Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:

plan-m.e.r. vanwege (mogelijke) kaderstelling voor categorie C1.5, C5.2, C12.2, C15.2, C16.1, C16.2, D22.2;
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Wijziging/uitbreiding van de Afsluitdijk, inclusief gebiedsontwikkeling langs en aan weerszijden van de dijk.

Bijzonderheden: De Commissie heeft de onderstaande documenten reeds in december 2009 ontvangen en op basis daarvan het (concept)advies opgesteld. De notitie reikwijdte en detailniveau van januari 2010 is inhoudelijk gelijk aan de notitie van november 2009. Dit verklaart waarom het advies is uitgebracht kort na de formele start van de procedure.

Procedurele gegevens:

aankondiging procedure d.d. 24 februari 2010
ter inzagelegging: 25 februari t/m 24 maart 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 25 februari 2010
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 25 februari 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun
prof. dr. P. Hoekstra
drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)
dr. M.J.F. van Pelt
prof.dr. F.W. Saris (voorzitter)
ir. K.A.A. van der Spek
ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de concept-notitie reikwijdte en detailniveau, of een vergelijkbaar door het bevoegde gezag toegezonden startdocument als uitgangspunt. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie reikwijdte en detailniveau Project Toekomst Afsluitdijk. Plan-MER / Passende Beoordeling ter onderbouwing van de voorkeursbeslissing in de Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk, Projectteam Toekomst Afsluitdijk, 30 november 2009/januari 2010;
- Concept-rapport Afweegkader Toekomst Afsluitdijk, Projectteam Toekomst Afsluitdijk, 18 november 2009;
- Dijk en Meer Eindrapportage verkenning Toekomst Afsluitdijk, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, maart 2009.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via het bevoegd gezag ontvangen.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat stelt een structuurvisie op voor de toekomstige ontwikkeling van de Afsluitdijk en omgeving. Aanleiding hiervoor is de hoogwaterveiligheid. Daarnaast wordt invulling gegeven aan ambities op het gebied van natuur, recreatie, duurzame energie, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit. Voor de besluitvorming over de structuurvisie wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2938-2

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

